

จดหมายข่าว ศบ.สต.

ศูนย์บริหารการพัฒนาสุขภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้
(The Southernmost Health Development Administrative Center)

ปีที่ 1 ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม 2550

โทรศัพท์/โทรสาร 0-7444-1373 โทรสาร 0-7444-1374 Website: <http://www.sasuk12.com/shdac>

บทเรียน...จากสถานีอนามัย ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้

เมื่อ 9-10 ส.ค. 2550 ศบ.สต. ได้จัดประชุมเพื่อถอดบทเรียน กรณีสถานีอนามัยได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ความไม่สงบ ณ โรงแรมกรีนเวลด้าเลข อ.เมือง จ.สงขลา โดยมีตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จากสถานีอนามัยสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ผู้นำชุมชน และ อสม. จาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ อ.สะบ้าย้อย จ.สงขลา เข้าร่วมประชุม โดยมี น.พ.สุวัฒน์ วิริยพงศ์สุกิจ ผอ.รพ.เทพา น.พ.สุภัทร ฮาสุวรรณกิจ ผอ.รพ.จะนะ และเจ้าหน้าที่จาก ศบ.สต. ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน และสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จากการสะท้อนความคิดเห็นร่วมกัน ปรากฏว่ามีกลุ่มผู้นำชุมชนได้แสดงความคิดเห็นในประเด็น การร่วมคิดของชุมชนในการดูแลความปลอดภัยของ สอ. การมีสัญญาณบ่งบอกถึงการก่อเหตุที่จะเกิดขึ้น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนดูแล สอ. การประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ให้ สอ.ทราบ การใช้งบประมาณจ้าง อสม. ดูแล สอ. และ ประเด็นการใช้เวทีการประชุมในการทำความเข้าใจชาวบ้าน ในกลุ่ม อสม. ได้แสดงความคิดเห็น ในประเด็นการเพิ่มทักษะ อสม. และการช่วยทำความเข้าใจกับชาวบ้านในการดูแล สอ. ส่วนในกลุ่มเจ้าหน้าที่ได้เสนอความคิดเห็นประเด็นเกี่ยวกับการทำงานด้วยความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ เรื่องระบบความปลอดภัย การจัดบริการหลังเกิดเหตุ และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ที่ประสบเหตุจากความคิดเห็นของการถอดบทเรียนดังกล่าว

ได้มีการนำเสนอต่อการประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน ตามนโยบายด้านสุขภาพ คณะที่ 2 เมื่อ 16 ส.ค. 2550 ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ซึ่ง นพ.มรกต กรเกษม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอสิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไป คือ การสร้างขวัญและกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ การตัดสินใจของพื้นที่ในการแก้ไขปัญหาระดับพื้นที่/ภูมิภาค การดูแลช่วยเหลือด้านความมั่นคงรวมทั้งการแก้ไขปัญหากรณีการก่อสร้างที่ไม่สามารถดำเนินการได้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้และนอกจากนี้ผู้ตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข ยังได้เสนอแนวทางเพิ่มเติมเรื่องระบบการติดตั้งอุปกรณ์ความปลอดภัย และการดูแลความปลอดภัยของสถานีอนามัยโดยชุมชน

วันเวลา สถานที่... แห่งความเสี่ยง

โดย น.พ.สุพิศ อรุณศรีนาค พ.อ.ส.ว.อ.

การเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในสถานการณ์ไฟใต้ได้มีการรวบรวมข้อมูลวัน เวลา สถานที่ที่เกิดเหตุ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์โดยภาพรวมทุกพื้นที่จะมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลักษณะการเกิดเหตุดังนี้คือ เมื่อพิจารณาวันที่เกิดเหตุการณ์ จะพบว่ามีการกระจายของวันที่เกิดเหตุใกล้เคียงกันทุกวันตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์ อย่างไรก็ตามวันจันทร์ มีแนวโน้มจะเกิดเหตุการณ์มากที่สุดวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เหตุการณ์น้อยลงกว่าวันจันทร์ถึงพฤหัสบดี ซึ่งอาจจะอธิบายได้ว่าเนื่องจากวันหยุด กลุ่มข้าราชการหรือความเคลื่อนไหวของฝ่ายรัฐนั้นน้อยกว่า จึงเกิดเหตุน้อยกว่า และเมื่อพิจารณาช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ พบว่าช่วงเวลาเดินทางของประชาชนไปกลับจากการทำงานคือประมาณ 7 นาฬิกาและช่วงประมาณ 17 นาฬิกา เป็นช่วงเวลาที่มีการก่อเหตุสูง แต่ก็เห็นได้ว่า ในช่วงเวลาราชการ นั้นมีเหตุการณ์เกิดขึ้นตลอดวัน ส่วนช่วงเวลาที่มีการก่อเหตุ น้อยที่สุดคือช่วงดึกหลังจาก 4 ทุ่มขึ้นไปจนถึง 5 นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น อาจเป็นเพราะทุกคนเข้าบ้าน พักผ่อน การก่อเหตุหรือการสัญจรอาจเป็นที่ต้องสงสัยจับตามอง ได้มากกว่าในช่วงกลางวัน ที่สามารถ ปะปนกับผู้คน หลังเกิดเหตุการณ์ได้ อย่างไรก็ตามในช่วงหัวค่ำจนถึง 3 ทุ่มจะเป็นช่วงเวลาแห่งความหวาดหวั่นของประชาชนในพื้นที่ เพราะมีความถี่สูง โดยมีช่วงเวลาประมาณ 2 ทุ่มเป็นช่วงเวลาที่มีความถี่สูงสุด สำหรับสถานที่ที่ประสบเหตุการณ์ไม่สงบนั้นจะพบว่าประมาณ 45% เกิดเหตุในท้องถนนส่วนที่เกิดเหตุจากร้านค้าหรือบ้านพัก รวมกันประมาณ 16% ซึ่งสอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกิดเหตุที่มักเกิดในช่วงที่ผู้คนเดินทางไปและกลับจากการทำงานในช่วงเช้าและช่วงเย็น อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลพอจะสังเกตได้ว่า มีแนวโน้มของการเกิดเหตุการณ์

ความไม่สงบ ใน พื้นที่ ที่ สาธารณะ เช่น สนาม กีฬา เพิ่มมากขึ้น

การเฝ้าระวังการบาดเจ็บความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Violence-related Injury Surveillance-VIS) รอบ 6 เดือน (ม.ค.-มิ.ย. 2550)

เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง รวม 690 ครั้ง จ.นราธิวาส 247 ครั้ง 3 อำเภอที่เกิดเหตุสูงสุด คือ อ.เรือสาะ (48) อ.ระแงะ (45) และ อ.ศรีสาคร (28), จ.ยะลา 222 ครั้ง 3 อำเภอที่เกิดเหตุสูงสุด คือ อ.เมือง (65) อ.บันนังสตา (51) และ อ.ยะหา (39), จ.ปัตตานี 174 ครั้ง 3 อำเภอที่เกิดเหตุสูงสุด คือ อ.ยะรัง (27) อ.สายบุรี (26) และ อ.เมือง (23), จ.สงขลา 39 ครั้ง 3 อำเภอ ที่เกิดเหตุสูงสุดคือ อ.สะบ้าย้อย (19) อ.เทพา (9) และ อ.หาดใหญ่ (7) การบาดเจ็บและเสียชีวิต มีผู้บาดเจ็บ 1,307 ราย ผู้เสียชีวิต 258 ราย จังหวัดที่มีอัตราการบาดเจ็บสูงสุด 3 อันดับ คือ ยะลา จ.นราธิวาสและ จ.ปัตตานี จังหวัดที่มีอัตราการตายสูงสุด 3 อันดับ คือ จ.นราธิวาส, จ.ยะลา และ ปัตตานี อำเภอที่อัตราการบาดเจ็บสูงสุด 3 อันดับ คือ อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส, อ.ยะหา จ.ยะลา และ อ.สุไหงปาดี จ.นราธิวาส ส่วนอำเภอที่มีอัตราการตายสูงสุด 3 อันดับ คือ อ.ศรีสาคร จ.นราธิวาส, อ.ไม้แก่น จ.ปัตตานี และ อ.บันนังสตา จ.ยะลา ผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 83.9 และ 87.2 ตามลำดับ อาชีพที่พบสูงสุด 3 อันดับได้แก่ทหาร เกษตรกร และกรรมกรผู้ใช้แรงงาน โดยลักษณะกิจกรรมขณะเกิดเหตุสูงสุด คือ ทำงาน หรือเดินทางไปทำงานที่ได้ค่าตอบแทน ร้อยละ 26.9 ส่วนสาเหตุภายนอกที่ทำให้บาดเจ็บสูงสุด 3 อันดับ คือ การถูกทำร้ายโดยระเบิด ถูกทำร้ายโดยอาวุธปืนที่ไม่ระบุ และการปฏิบัติกรหรือการแทรกแซงทางกฎหมาย

เครือข่ายตรวจ

มะเร็งปากมดลูก...ที่หนองจิก

โดย นันทวี เสงี่ยม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอหนองจิก

ในปี 2543-2547 สตรีอายุ 35 ปี ขึ้นไป จะเห็นความสำคัญของการตรวจมะเร็งปากมดลูกและมะเร็งเต้านม ไม่ถึงร้อยละ 10 เนื่องจากมีความอายและความกลัวเจ็บ ประกอบกับยังขาดความรู้ความเข้าใจ และมีปัจจัยทางด้านความเชื่อ ด้านบุคคลในครอบครัวโดยเฉพาะสตรีมุสลิมจะแต่งงานและมีบุตรเมื่ออายุน้อยกว่า 20 ปี เมื่อปีงบประมาณ 2548 นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปัตตานี ได้ให้นโยบายที่เน้นเรื่องการคัดกรองมะเร็งปากมดลูกแก่สตรีกลุ่มเป้าหมาย อายุ 35, 40, 45, 50, 55 และ 60 ปี จึงทำให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขใน อ.หนองจิก มีการประชุมระดมสมองวางแผนการดำเนินงาน มีการลงมือทดลองถูกหลายครั้ง เริ่มต้นด้วยการพากันไปหาหมอยาบริการตรวจ Pap smear ที่รพ.หนองจิก ต่อมาในปี 2549 สถานีอนามัย 6 แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยตำบลยามี, ตำบลลาโตะ, ตำบลคอนรัก, ตำบลท่ากำชำ, บ้านหินงเปาว์ และตำบลบางควา ได้จัดทำโครงการของงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) มาดำเนินการแก้ไขปัญหามะเร็งปากมดลูกในพื้นที่และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิด “เครือข่ายมะเร็งปากมดลูก” ของ อ.หนองจิกขึ้น โดยการดำเนินงานของเครือข่ายมะเร็งปากมดลูกได้เปลี่ยนรูปแบบจากการส่งสตรีกลุ่มเป้าหมายไปรับบริการตรวจ Pap smear ที่โรงพยาบาล มาเป็นการจัดทีมเครือข่ายออกให้บริการตรวจในพื้นที่ที่สถานีอนามัย และก่อนจะนำกลุ่มเป้าหมายมารับบริการ จะมีการออกให้ความรู้เรื่องโรคมะเร็งปากมดลูกควบคู่ไปกับโรคมะเร็งเต้านมก่อน ซึ่งช่วงเริ่มต้นชาวบ้านก็ยังอายและไม่กล้าที่จะมาตรวจ ทีมเครือข่ายจึงได้ทำเวทีประชาคมขึ้น พบสาเหตุที่ชาวบ้านไม่กล้ามาตรวจเพราะอายุเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ด้วยความรู้จักและคุ้นเคย จึงเปลี่ยนรูปแบบใหม่ หากมีการจัดหน่วยบริการตรวจ Pap smear ที่สถานีอนามัยใด ก็จะให้เจ้าหน้าที่ในทีมเครือข่ายจากสถานีอนามัยตำบลอื่นมาเป็นผู้ตรวจให้ ชาวบ้านจึงสมัครใจและเข้ารับการตรวจมากขึ้น

การให้ความรู้เชิงลึกเรื่องมะเร็งปากมดลูก สร้างความตระหนักให้เขารู้จักป้องกันตนเองจากโรคนี้นี้ โดยการมาตรวจ Pap smear นอกจากจะให้ความรู้กับชาวบ้านแล้ว ยังเน้นให้ อสม. มีความรู้และความเข้าใจก่อน อสม.จะต้องผ่านการตรวจ Pap smear เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชาวบ้าน และสามารถไปแนะนำชักจูงให้สตรีกลุ่มเป้าหมายมาตรวจได้ สตรีที่ผ่านการตรวจแล้ว ก็ไปชักจูงเพื่อน แนะนำญาติ คนใกล้ชิดให้มาตรวจต่อไปได้อีก เป็น “เครือข่ายเพื่อนชวนเพื่อน” เกิดขึ้นต่อมามีการขยายเครือข่าย มีสถานีอนามัยเข้าร่วมเพิ่มเป็น 12 แห่ง โดยมีหลักในการทำงานคือ **รวมคนรวมของ รวมใจ** เนื่องจากเจ้าหน้าที่ทำงานท่ามกลางความขาดแคลนขาดกำลังคน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้หญิง เมื่อมีเครือข่ายเกิดขึ้น สถานีอนามัยที่ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้หญิงก็สามารถทำงานได้โดยการใช้เจ้าหน้าที่ผู้หญิงในเครือข่ายมาช่วยตรวจ และยังเป็นที่ในการถ่ายทอดทักษะในการตรวจ Pap smear ได้อีกด้วย และในการออกหน่วยแต่ละครั้ง ทีมเครือข่ายจะนำวัสดุอุปกรณ์ ที่แต่ละสถานีอนามัยมีอยู่มารวมกัน ทำเป็น Mobile Unit มาใช้ร่วมกันภายในเครือข่ายวัสดุบางอย่างที่ไม่มีจริง ๆ ก็ขอสนับสนุนจาก CUP และรพ. หนองจิก นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อเป็นกำลังใจให้กันและกัน ไปทำงานในพื้นที่เสี่ยงก็อุ่นใจ เพราะไปเป็นทีม หากมีปัญหาก็ร่วมกันแก้ไขคอยกระตุ้นติดตามดูแลซึ่งกันและกัน

เสียงสะท้อน...

ซากหมอนนามัยปัดตานี

จะช้าก็สักทบทวนบนพื้น
ขอแรงใจส่งให้หมอนนามัยปัดตานี
เหมือนไฟที่ร้อนรุ่มในอก
เรารู้สึกที่ทำงานด้วยหัวใจ
ประชาชนคือเป้าหมายได้ให้ถึง
สุขภาพกายใจอย่างไรไม่ไกลแสนไกล
สถานีอนามัยคือใจกลางทางรากหญ้า
มุ่งหมายนั้นชีวิตเจ้าหน้าที่ที่กระไร
งานบริการคืองานหลักประกันแท้
ทั้งเบื้องบนทั้งรักษาพื้นฟูชีวิตคุณ
ทั้งคนจนคนป่วยใกล้มียอมอด
เขื่อนที่รับงานชุมชนทางไกล
สิ่งที่ลอบแนบเรากำเนิดได้รับ
เพราะนี่คือชื่อหมอนปัดตานี
จับปากกาแล้วเขียนว่าเราคือผู้
เห็นชีวิตที่เรารอคือหัวใจ
สร้างระบบบริการชุมชนให้เข้มแข็ง
แต่แถมแล้วผู้ชุมชนเห็นคนดี
ขอสัญญาเราจะสู้ต่อไปไม่ยอมหนี
ขอพิทักษ์อาณาสามหัวใจ

พี่ลัมครีนอินให้ได้อาพวยหนี
ในพื้นที่เขื่อนเลือดเดือดเป็นไฟ
เหมือนถั่งครกชนภูเขาตราโหว
สุขภาพอนามัยเขื่องคือสิ่งตอบแทน
ช่วยจุดดิ่งแม้จะยากลำบากแสน
อยู่ชายแดนเกือบสุดเขตประเทศไทย
ใจรั้งข้าทำได้คิดสงสัย
ในจิตใจสามเกาะเฉาะจนทรน
ทดแทนแก่คุณแผ่นดินในสิ้นสูญ
ใคร่จู่ไรที่รอคอยให้บอกล้อ
ก่อนหลังลอคอดรักษาจนหน้าใส
เราไปได้มีทุกแห่งที่ตรงมี
ชีวิตคือหัวใจสลายไม่หน่ายหนี
แผ่นดินที่เราคืออยู่ทุกถิ่นไป
ให้ชีวิตอยู่เพื่อแคว้นวาทะควานใส
ช่วยชาวใต้ได้กลับพื้นดินเขียว
แผนแม่บทเราขอเสริมแรงเหนือแสงสี
ชีวิตที่ไม่ยอมท้อหมอนนามัย
ชีวิตอมพลีเจอแผ่นดินสิ้นสงสัย
หมอนนามัยทุกคนพร้อมชีวิตอมพลี

ศุภลา จันทร์สวัสดิ์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยแดนภาคใต้ วันที่ 11 สิงหาคม 2550

ชาวสาธารณสุข ขอไว้อาลัยและรำลึกถึง คุณ
อัจฉลา สกนธวุฒิ เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข 7
หัวหน้าสถานีอนามัยฯ และคุณเบญจพัฒน์ แซ่ตัน
นักวิชาการสาธารณสุข 5 สถานีอนามัยตำบลประจัน
อ.ยะรัง จ.ปัตตานี ...บุคลากรสาธารณสุขผู้เสียสละ
และมีหัวใจเป็นนักสาธารณสุขอย่างแท้จริง ที่ถูก
กระทำอย่างโหดร้ายธรรม เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2550
ผู้ประสงค์จะมอบความห่วงใยและกำลังใจ
สู่ชาวสาธารณสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมสนับสนุน
เงิน ได้ที่ บัญชีธนาคารกรุงไทย สาขาอัยยกระทรวง
สาธารณสุข ชื่อบัญชีโครงการระดมเงินกู้สุส.จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ เลขที่บัญชี 142-0-04424-9 และ
โปรดส่งสำเนาการโอนเงินพร้อมชื่อและที่อยู่ของผู้โอน
ให้กับกลุ่มคลังและพัสดุ สำนักงานปลัดกระทรวง
สาธารณสุขทางโทรสาร หมายเลข 02-5918543
โทรศัพท์ 02-5901274-6 เพื่อออกใบเสร็จรับเงิน

จดหมายข่าว สม.สส. ศูนย์บริหารการพัฒนาสุขภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้
อาคารมทิลลอสถิตยเลข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา
ถ.รามวิถี ต.ป้อมยาง อ.เมือง จ.สงขลา 90000
Tel 0-7444-1373 Fax 0-7444-1374 www.sasuk12.com/shdac

ใช้ในราชการกระทรวงสาธารณสุข
ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 5-2521
ไปรษณีย์จังหวัดสงขลา